

Учителите

В дните около 24 май, когато училищната година е към своя край, а зрелостниците показват колко са узрели (и го правят така убедително, че никой не се съмнява), ние чувстваме предразположение да се обърнем към въпросите за образованието, просветата, културата. Разбира се в духовен смисъл, защото иначе тези области от живота на обществеността са сложни и трудни за обхващане. Нас ни интересува духовната просвета, учението, процесът на образование на духовния човек и подготовката му за бъдещето.

В тази връзка най-напред възниква въпросът доколко християнската вяра е въпрос на познание и четене и нужно ли е ние да бъдем обучавани. Съществува разбирането, че ако научиш духовните истини, ако прочетеш Библията и друга християнска литература, ако знаеш да се изказваш „духовно“, това е достатъчно, за да се смяташ за християнин. Това е погрешно, разбира се, но все пак подобно положение е малко по-високо от схващането, че ти ставаш християнин автоматически, по рождение – щом си се родил българин, значи си християнин, но ако си турчин, не си, а си мюсюлманин. Доколко знанието е помощ в духовния ни живот?

В началото на тази година жена ми и аз бяхме за два месеца и половина при дъщеря ни в Квебек и посещавахме църквата, в която тя ходи. Там се говори на френски. Не разбирам и една дума от този красив език, ако не смятаме мерси и пардон. Дъщеря ни беше готова да ни превежда проповедите. Но аз предпочитам да не го прави, за да не смущаваме околните. Но имах и една секретна причина, която не исках да издам. А тя беше следната. Докато слушах проповедта на пастора и не разбирах нито дума, си представях, че той казва нещо изключително важно, умно, полезно, ценно. Така се избавях от разочарованието, че той може всъщност да казва нещо познато и повтаряно много пъти. Тъй като откак се помня, слушам проповеди (а от един момент започнах сам да поднасям на хората такива), съм придобил доста опит и едва ли има на света проповедник, който може да ме изненада с нещо и да ме накара да призная, че това не съм го знаел. Това важи не само за мен. Всеки вярващ, който е посещавал църква от примерно десет години, вече трудно може да бъде изненадан с нещо. Той вече знае какво ще каже пасторът още като чуе темата, за която ще се говори. Знае какво ще е следващото изречение, след като чуе едно. Може да подсказва на проповедника, дори без да е чел записките му.

Разбира се, това е малко преувеличено. Пасторът си беше много добър и говореше много съдържателно. Винаги има изненадващи неща, винаги има начини, по които духовните теми могат да се поднесат по изненадващ начин. Но общо взето всичко остава в едни не много широки рамки и човек не се нуждае от много време, за да научи основните християнски положения. Има семинари, курсове, лекции, църковни проповеди и който е малко по-схватлив, за едно кратко време може да стане добре подготвен християнин.

Но това ли е всичко, от което той има нужда? Само от учение ли? Не. Познаването на християнските принципи е задължително за здрав духовен живот, но то е само едно от всичките останали задължителни неща, които трябва да се приемат. Едни хора имат много лошо мнение за учените и ги смятат за „умствени християни“; учените пък имат лошо мнение за недостатъчно просветените християни и ги смятат за невежи. Истината е по средата. Няма добър християнин, който е невеж в духовните истини, не познава Библията и не се образова чрез четене; но който прави само тези неща, още не значи, че е добър християнин. Християнството е нещо сложно и комплексно и включва много неща.

След този твърде дълъг увод нека се съсредоточим върху темата за учителите и ролята на учението в духовния живот. Няма да я преброядем цялата, но само някои главни нейни особености.

1. Жертвата да бъдеш учител.

Знаем, че Господ Исус много често беше наричан от Своите ученици (а и от противниците) Учител. Сам Той потвърди това звание: „Вие Ме наричате Господ и Учител; и право казвате, защото съм такъв” (Йоан 13:13). Това обръщение ни се струва доста принизяващо за славния Син на Бога. Ние си Го представяме за нещо повече от един учител или даскал, ако предпочетем тази дума. Да си учител не е особено престижно в наше време. Веднъж неволно присъствах на една доста некрасива сцена. Преди няколко години имаше учителски протести и един ден група учители решиха да блокират изхода на пътя за Варна. Понеже блокът ни е там, можах да наблюдавам като от ложа цялата сцена. Струпа се голяма колона от коли и камиони. Шофьорите, особено на тежки камиони, взеха да подвикват на учителите разни реплики. Няма да ги цитирам, защото те не са за пред хора. Но беше много жалка сцена. Та нали тези учители учеха децата на тези шофьори! Защо те, шофьорите, се отнасяха така брутално с тях? Нима в забързаното си ежедневие ние забравяме елементарните истини, че учителите също могат да имат претенции, че те не са никакви мързелници, които си стоят на топло и сухо в класните стаи и не знаят колко трудно е да си шофьор, тракторист, заварчик или някакъв друг?

Учителят е човек, който остава в сянка, за да даде път на своите ученици да вървят напред. Учителят поколение след поколение обучава младите и още невежи хора на знания и умения. Сам той може би е мечтал да стане голям учен, да прави открития, да конструира нови машини, да създава нови лекарства. Но сам се е отрекъл от тези възможности да постигне нещо голямо, защото се е отдал на своите възпитаници. Вместо да практикува науката, на която се е отдал, той учи учениците на нейните основни положения.

Господ Исус беше Учител. Такъв е и днес. Той ни учи, възпитава, коригира. Сам Той остава невидим за очите. Не можем да Го срещнем по улиците, да посетим Неговото училище. Но ако проявим смирението да бъдем прилежни ученици, хората ще видят добрия резултат и ще се поклонят на Този, Който ни е обучил. Добрият учител бива разпознаван не по нещо друго, а по това какви ученици е създал. Искаме ли хората да смятат Исус Христос за най-лошия учител? Или искаме Той да бъде прославен като най-добрия? Ако изберем второто, нека се стараем да научим уроците Му. А Той ни ги изнася така, че трябва да сме много вироглави, за да не ги разберем.

Владетелят на една страна решил да издири и награди с най-високо отличие човека, който е най-много заслужил за благополучието на царството му. Възложил на царедворците си да издирят кого да наградят. Накрая останали четирима. На тържествена церемония те били представени. Първият бил велик учен, изобретил много полезни машини. Вторият бил прочут лекар, спасил много хора. Третият бил съдия, известен със справедливостта си. Всички аплодирали тези велики мъже. Но кой бил четвъртият? Оказало се, че е една бедна и зле облечена възрастна жена. Владетелят се зачудил тя пък какво прави там. Но тогава тримата видни избраници се поклонили с почит на жената. Оказало се, че тя е била учителка и на тримата.

Ясно е, че да си учител означава да направиш някаква жертва. Нещо като да вържеш едно тежко ремарке след себе си. Да дърпаш някого напред, да му даваш старт за нещата, които стоят пред него. Ако си сам, можеш да тичаш, да скачаш, да правиш всякакви сложни изпълнения. Но вързан ли си за някого, свободата ти е много ограничена. Всеки, който реши да стане баща или майка, знае това. Докато сме сами, ние вземаме всичко за себе си. парите, които изкарваме, са наши. Времето е наше.

Пътешествията са наши. Забавленията са наши. Здравият сън е наш. Добрият апетит е наш. Но имаме ли дете, всичко това се дели на две. Няма как да се държиш по същия начин, ако си вързан с едно малко същество. По тази причина днес младите така трудно се отказват от свободата си и се женят и раждат деца. Не искат да делят с никого. Това е много умно, но и много ограбващо. Защото те трудно разбират красотата на това да дадеш облик на едно дете, да изградиш характера му, да му вложиш дълбоко в сърцето здрави ценности. В нашето повърхностно и лекомислено време хората предпочитат да се забавляват, вместо да си „губят времето” в отглеждане на деца. Това е една от сериозните причини да има толкова много празни същества, които са се вгледали само в себе си и за които не съществуват други хора.

2. Трудността да избереш добрата наука.

Трудно се обучава човек на доброто! Сигурно вина имат и самите учители. Но главната причина е в бързото възприемаме лошото, порочното, лесното. Учителите, които въвеждат младите в света на лошите навици, са много успешни. Но това не ги прави добри учители. Добрият учител си остава онзи, който учи на добро.

Ние страдаме от факта, че болшинството от хората избират лошите пътища на неверието, на безбожието, на неморалността. Това ни кара да се съмняваме в качествата на учителите, които преподават уроците на благочестието. Но нека не забравяме, че човешкото сърце е „Измамливо повече от всичко и страшно болно”, както казва пророк Еремия (17:9). Божието училище не е желано от много кандидати; повечето избират други науки. Записват се в такива училища, които ще им дадат бързи и изобилни земни блага; изучават науката как да отмъщават на враговете си и как да могат да вадят очи, ако на тях някой им е извадил. Предпочитат да научат как да се издигат до върховете на кариерата и да завладяват всички постове, които осигуряват власт и влияние.

Каквото и образование да има човек, каквито и облаги да му носи то, все един ден всички ще се изправим пред края си. И тогава ще бъдат блажени само възпитаниците на Божието училище. А останалите ще съжаляват, че не са научили най-важното.

3. Избор на учители.

Кой назначава учителите и по какви критерии? Всички сме били ученици и знаем, че никой не ни е питал какво мислим за своите учители и още по-малко са ни питали тези хора да бъдат ли наши учители или да не бъдат. Учителите са даденост. Учениците просто трябва да ги приемат за авторитети и да се съгласяват с това, на което те ги учат.

В духовното училище обаче не е така. Вярващите сами си избират учителите и ги назначават. И обичайно изборът им се спира на човек, който ще им харесва и ще им говори нещата, които искат да чуят. Ако не го харесат, няма да го назначат. А ако той вземе да им говори неща, които не им се слушат, ще го изгонят. Практиката изобилства с подобни истории. Ап. Павел предупреждава: „Ще дойде време, когато няма да търпят здравето учение; но понеже ги сърбят ушите, ще си натрупат учители по своите страсти” (2 Тимотей 4:3). Духовният учител трябва да се избира не с оглед на това харесва ли ни или не, а дали говори това, което Божието слово диктува и дали върши нещата, които един истински служител на Бога трябва да върши. Да се избира за учител човек, който само ще гали слуха на хората е толкова опасно, колкото да се избере лекар, който на всички ще казва, че нищо им няма. Както лекарят има длъжността да открива болести и да спасява хора, независимо от това колко тежко ще е лечението, така и духовният водач има длъжността да коригира, да изобличава, да предупреждава, да наставлява. Друг е въпросът, че това се прави не по казармен начин, а с любов и тактичност.

В наше време хората са толкова самоуверени и толкова мразят някой да им се меси в живота, че са много придирчиви към духовните си учители. Това е още един белег за последното време. Но учителите не бива да допускат да се превръщат в сладки ласкатели, които не правят нищо друго, освен да одобряват всичко и всички.

4. Единственият Учител.

Съблазнително е да си учител, да даваш пример и да караш другите да ти подражават, да учат твоите уроци и да бъдат изпитвани от теб. Но трябва да правим разлика между правата на учителя и отговорностите му. Истинският учител не се държи като командир и не натрапва своята власт. Така правят лошите учители. Те постоянно напомнят на учениците си, че могат да ги принуждават да им се подчиняват, иначе ще има двойки и изключване от училище. Добрият учител сам си печели уважението на учениците. Той не се страхува да се държи приятелски с тях, защото има достатъчно силен авторитет в очите им. Истински учител не е този, който нарича себе си така, а този, когото неговите ученици наричат „Учителю“.

Учителят не е непременно човек, който работи като такъв, получава заплата и има училище. Всеки от нас е учител и всеки учи другите на нещо. Човек е такастроен, че наблюдава своите себеподобни и копира поведението им. Много пъти ние правим нещо просто защото всички правят така. С нашите дела, думи и дори външност ние изнасяме уроци на другите. Те ни подражават, дори когато уж не показват никакъв интерес към нас.

Има само Един, Който заслужава да бъде наричан Учител. Само Бог е абсолютният авторитет, непогрешимият, всезнаещият и всемогъщият. Ние всички сме братя. „Но вие не наричайте себе си учители, защото Един е вашият Учител, а вие всички сте братя” (Матей 23:8). Но всеки от нас може да научи много хора на много хубави неща, ако живее по божествените стандарти. Не ни е нужна класна стая, черна дъска, дневник и други учителски атрибути. Нужно е просто да се държим като осветени от Божията светлина хора, а учениците сами ще ни открият и ще дойдат да слушат лекциите ни. Добрите учители нямат нужда от реклама – тях учениците сами ги надушват. Нямат нужда от наказания – тях учениците ги почитат и приемат уроците им.

Това са само някои основни положения по отношение учителите и учението. Бих отпразил призива да бъдем учители, които са готови да лишат себе си от нещо в името на своите ученици. Да, казано е: „Братя мои, не ставайте мнозина учители, като знаем, че ще приемем по-тежко осъждане” (Яков 3:1). Но тук става дума за лошите учители, които е по-правилно да наречем фелдфебели. Истинският добър учител е огромно богатство за Царството и който има щастието да попадне на такъв, ще научи много неща за малко време. А добрите учители идват от училището на нашия славен Учител, Господ и Спасител Исус Христос.